
Urban Europe – Challenges to Meet the Urban Future

OSVRT NA KONFERENCIJU

Beč, Austrija, 20.-22. rujna 2012.

U ovom se radu daje kratak osvrt na konferenciju udruženja EURA koja je održana od 20. do 22. rujna 2012. u Beču. EURA je kratica za Europsko udruženje za urbana istraživanja (*European Urban Research Association*)¹. EURA je započela sa svojim djelovanjem na međunarodnoj konferenciji u Bruxellesu u rujnu 1997., nakon prijedloga da se osnuje udruženje istraživača koji djeluju u području urbanih istraživanja koji je prvi put razmatran na međunarodnom seminaru „Oblikovanje urbane budućnosti“ u Bristolu u srpnju 1994. godine. Članovi EURA-e su istraživači i znanstvene institucije iz većine europskih zemalja (Belgije, Bugarske, Češke, Danske, Finske, Francuske, Grčke, Hrvatske, Irske, Italije, Kosova, Mađarske, Nizozemske, Norveške, Njemačke, Poljske, Portugala, Španjolske, Švedske, Turske, Ujedinjenog Kraljevstva) te iz Izraela, SAD-a i Novog Zelanda čija područja istraživanja obuhvaćaju urbanu teoriju i metodologiju, urbano upravljanje, urbanu politiku, upravljanje i politiku u okviru više razina vlasti, urbanu povijest i druga srodna područja. Članovi EURA-e su istraživači različitih struka: ekonomisti, prostorni planeri, pravnici, sociolozi, geografi, politolozi i drugi. EURA održava redovite godišnje međunarodne znanstvene konferencije, ljetne škole i radionice.

Ovogodišnja konferencija EURA-e pod naslovom „Urbana Europa – izazovi za upoznavanje urbane budućnosti“ (*Urban Europe – Challenges to Meet the Urban Future*) održana je u Beču, a glavni je organizator bio Odjel za prostorni razvoj, infrastrukturu i planiranje zaštite okoliša Tehnološkog

¹ Opširnije vidjeti na mrežnoj stranici <http://www.eura.org> (pristupljeno 7. listopada 2012.).

sveučilišta u Beču (*Department of Spatial Development, Infrastructure and Environmental Planning, Vienna University of Technology*). Konferencija se održala u prostorima Elektrotehničkog instituta Tehnološkog sveučilišta u Beču od 20. do 22. rujna 2012.

Osnovna tema konferencije odnosila se na razmatranje izazova urbanom razvoju širom Europe u vrijeme globalne ekonomske i financijske krize, kada je još izraženija potreba za preispitivanjem uloge gradova u poticanju društvenog i ekonomskog razvoja. Budući da su gradovi potencijalni pokretači ekonomskog i tehnološkog razvoja i mjesta u kojima se događaju gotovo sve važne društvene promjene, ne čudi što je svojim temama konferencija EURA-e pokušala pridonijeti utvrđivanju glavnih izazova, kao i ocrtavanju rješenja i konkretnih odgovora na pitanja o ulozi gradova u poticanju budućeg razvoja.

Pronalaženju odgovora na osnovna pitanja konferencije pristupilo se organiziranjem (i) plenarnih izlaganja na kojima su izlagali pozvani predavači, (ii) paralelnih tematskih predavanja, podijeljenih u šest skupina, na kojima su prezentirani i diskutirani pristigli istraživački radovi, (iii) završne tematske plenarne panel rasprave te (iv) mobilnih radionica.

Tijekom konferencije održana su četiri plenarna izlaganja.

Prvo plenarno izlaganje održao je Olivier Coutard, profesor u Nacionalnom centru za znanstvena istraživanja u Parizu (*Centre national de la recherche scientifique*). Budući da profesor Coutard istražuje reforme u području upravljanja različitim gradskim infrastrukturnim uslugama te njihove društvene i prostorne posljedice, kao i posljedice u području zaštite okoliša, u svom uvodnom predavanju pod naslovom „Urbani metabolizam i materijalnost: razmišljanja za istraživanja koja će doći na dnevni red gradova nakon što su se umrežili“ (*Urban Metabolism and Materialities: Reflections for a Research Agenda Post-Networking Cities*) istaknuo je važnost odnosa između infrastrukture i urbane integracije, kao i transformacije u društveno-tehničkoj organizaciji gradskih infrastrukturnih usluga, te je uputio kritiku velikim mrežnim sustavima, naglasivši potrebu

su istaknuta pitanja mikroregulacije klime u gradu, smanjenja buke, odvodnje kišnice, uređenja kanalizacije i povećanja rekreativne i kulturne vrijednosti u gradovima. Zaključak predavanja je da lokalno generirane usluge ekosustava u gradovima imaju značajan utjecaj na kvalitetu života u urbanim područjima, što i dalje treba biti predmetom istraživanja i planiranja upotrebe gradskog zemljišta u svim zemljama.

Treće plenarno izlaganje održala je profesorica Zorica Nedović-Budić sa Sveučilišnog koledža u Dublinu (*University College Dublin*) pod naslovom „Izazovi integracije: upravljanje – politika – tehnologija“ (*The Challenge of Integration: Governance – Policy – Technology*). U svom izlaganju profesorica Nedović-Budić ukazala je na važnost planiranja u gradovima te povezanosti javnih politika i korištenja suvremenih tehnologija. Kao primjer upotrebe naprednih tehnoloških rješenja istaknuta je primjena geografskih informacijskih sustava (GIS) i nekih drugih aplikacija u urbanom planiranju. Planeri koriste GIS u pripremi razvojnih planova koji utvrđuju standarde za donošenje odluka o javnim politikama koje se tiču dugoročnih promjena u razvoju infrastrukture grada, sudjelovanju građana, pametnom rastu, unapređenju kvalitete života, planiranju gradskih usluga, urbanom i regionalnom planiranju te obnovi i razvoju zapuštenih i nekorištenih nekretnina u gradovima. Napredna tehnološka rješenja treba koristiti, prema profesorici Nedović-Budić, jer ona pomažu u provođenju kontinuirane evaluacije utjecaja modernih sustava na procese lokalnog planiranja i donošenja odluka na lokalnoj razini.

Posljednje, četvrto plenarno izlaganje pod naslovom „Izazovi stvaranja integriranog kohezijskog pristupa“ (*The Challenge of Creating an Integrated Cohesive Approach*) održao je profesor Rob Atkinson sa Sveučilišta Zapadne Engleske u Bristolu (*University of the West of England*). Njegovo se izlaganje odnosilo na ključne faktore koji određuju budućnost Europe, odnosno na djelovanje europskih gradova u smislu postizanja konkretnih razvojnih rezultata. Prema shvaćanju profesora Atkinsona svi europski gradovi, mali i srednji, a ne samo glavni gradovi i tzv. globalni gradovi, trebaju se usmjeriti na postizanje održivog razvoja, što uključuje ekonomsku konkurentnost, društvenu koheziju, kulturnu različitost, zaštitu okoliša te demografsku,

društvenu i tehnološku promjenu koje utječu na najrazličitije teritorijalne ishode. Prema profesoru Atkinsonu, urbana istraživanja trebaju rezultirati kreativnim idejama kako bi se i dalje u praksi razvijao pristup dobrog upravljanja koji treba pridonijeti dostizanju europskih ciljeva pametnog i održivog rasta.

Naslovi paralelnih tematskih predavanja prilagođeni su temama kojima se željelo obuhvatiti najvažnije izazove s kojima se susreću gradovi u poticanju urbanog razvoja. To su: upravljanje urbanim i metropolskim područjima, rješavanje pitanja siromaštva i socijalne isključenosti u gradovima, jačanje konkurentnosti u gradovima te poticanje razvoja gradske infrastrukture. Predavanja su bila podijeljena u šest tematskih cjelina:

1. Zajednička programska inicijativa Urbana Europa – europska urbana budućnost u mijenjanju svijeta
2. Oblici i pokretači dugoročnog urbanog rasta
3. Konkurentan i uključiv metropolski razvoj i upravljanje
4. Ranjivi i otporni gradovi
5. Metabolizam urbanih područja – resursi, energija i korištenje zemljišta
6. Inovativna središta i živući laboratoriji.

Svaka od šest tematskih cjelina dalje se dijelila na (uglavnom) pet ili više tematskih podskupina u koje su se grupirala tri do četiri prezentirana rada.

Prva paralelna tematska cjelina, *Zajednička programska inicijativa Urbana Europa – europska urbana budućnost u mijenjanju svijeta*, posebno je kreirana tematska cjelina koja je organizirana u suradnji sa zajedničkom programskom inicijativom Urbana Europa (*Joint Programming Initiative Urban Europe*)². U okviru te tematske cjeline raspravljalo se o doprinosima različitih dionika, analizama studija slučajeva i dobre prakse, trendovima

² Opširnije vidjeti na mrežnoj stranici http://www.jpi-urbaneurope.eu/About/What_is_JPI_Urban_Europe (pristupljeno 4. listopada 2012.).

koji utječu na urbani razvoj u budućnosti te informacijama o financiranju i posljedicama za inicijativu Urbana Europa.

Oblici i pokretači dugoročnog urbanog rasta naslov je druge tematske cjeline. Budući da su gradovi oduvijek imali vodeću ulogu u procesu razvoja i da su bili predvodnici tehnoloških, ekonomskih, socijalnih i ekoloških promjena, te da je održivost prihvaćena kao opći razvojni cilj, u okviru ove tematske cjeline prezentirana su istraživanja o demografskim, klimatskim i institucionalnim promjenama koje su utjecale na dugoročnu urbanu razvojnu dinamiku. Predstavljeni su radovi u kojima su analizirana pitanja poput društveno-ekonomske transformacije, smanjivanja populacije u gradovima, redizajniranja gradova te evaluacije različitih oblika javnih intervencija usmjerenih prema urbanom rastu i razvoju.

Konkurentan i uključiv metropolski razvoj i upravljanje treća je tematska cjelina ove konferencije koja je podijeljena u dva potpodručja: metropolsko i urbano upravljanje te metropolski razvoj i politike. U ovom dijelu konferencije raspravljalo se o procesu metropolizacije urbanih aglomeracija koji je potaknut privlačnošću specijaliziranih gospodarskih funkcija, kao i o različitim oblicima metropolskog upravljanja. Također su raspravljane teme koje se tiču razvoja u metropolskom području, dominantne strategije metropolskog razvoja i planiranja te posebne politike urbane regeneracije. Svemu tome je svrha učenje na temelju istraživanja prošlosti i predlaganje niza novih mogućnosti razvoja, strategija i politika intervencije za unapređenje područja koja treba revitalizirati.

Četvrta tematska cjelina nosila je naslov *Ranjivi i otporni gradovi*. Može se reći da su svi gradovi ranjivi u odnosu na urbani prostor na koji mogu pozitivno, ali još više negativno utjecati različiti ekonomski, socijalni i institucionalni faktori. Poboljšanje ranjivih urbanih područja jedan je od Milenijskih razvojnih ciljeva (Kidokoro et al., 2008). Za razliku od ranjivih gradova, otporni su gradovi oni u kojima se planiranjem i strategijama pridonosi razvoju neophodnih kapaciteta gradova da bi se uspješno suočili sa

svim izazovima koje nosi budućnost³. U okviru te tematske cjeline diskusija je bila podijeljena na nekoliko podtema: ekološka i fizička otpornost gradova u odnosu na socijalnu otpornost; javne politike koje se tiču klimatskih promjena; urbano i prostorno planiranje i upravljanje s ciljem postizanja otpornosti gradova; ranjivost/otpornost kao koncept i prezentacije studija slučajeva; alati i strategije za postizanje i aktiviranje otpornih gradova i regija te upravljanje rizicima u slučaju katastrofa i kriza.

Metabolizam urbanih područja – resursi, energija i korištenje zemljišta je peta tematska cjelina unutar koje su prezentirani radovi o energetskim sustavima u gradovima, instrumentima i metodologijama planiranja te posebno politikama koje se tiču urbanog prometa i pitanjima održivih gradova. Koncept održivog grada ili ekograd je pojam koji se koristi za grad koji je osmišljen na poseban način i u kojem se poštuju načela zaštite okoliša, te u kojem žive stanovnici koji uvažavaju pravila racionalne potrošnje energije, vode i hrane, upravljanja otpadom te smanjenja zagađenja zraka i vode te zagađenja od buke (Register, 1987).

Gradovi se oduvijek smatraju mjestima društveno-ekonomskog napretka, urbane kulture i razvoja civilnog društva, odnosno *inovativnim središtima i živućim laboratorijima*, što je uzeto i kao naslov šeste tematske cjeline na konferenciji. U okviru ovog tematskog područja prezentirani su radovi koji su se bavili pitanjima kvalitete života, javnim dobrima i inovacijama, socijalnim inovacijama, razvojem civilnog društva u urbanom području te kulturnom različitosti u urbanim središtima. Potrebno je naglasiti da su to teme posebno interesantne danas kada gradovi predstavljaju mješavinu različitih naroda s različitim kulturama, društvenim normama ponašanja i života te različitim važnim društvenim funkcijama. Gradovi su zbog svega toga „destinacije globalizacije“ koje su prerasle lokalne okvire i zbog toga traže posve novi pristup razvoju.

³ Definicija se temelji na opisu otpornih gradova danom na mrežnoj stranici ResilientCity.org koja predstavlja otvorenu i neprofitnu mrežu istraživača različitih struka čiji je cilj razviti kreativne, praktične i primjenjive strategije koje će pridonijeti izgradnji kapaciteta u gradovima kako bi se uspješno suočili s problemima klimatskih promjena, uništavanja okoliša i nedostatka resursa u uvjetima globalnog rasta stanovništva u gradovima. Opširnije vidjeti na <http://www.resilientcity.org/index.cfm?pagepath=Resilience&id=11449> (pristupljeno 5. listopada 2012.).

Zajedničku završnu tematsku plenarnu panel raspravu o izazovima za buduću razvoj urbanih istraživanja koordinirao je profesor Jens Dangschat s Tehnološkog sveučilišta u Beču, koji je ujedno bio i predsjednik lokalnog organizacijskog odbora ovogodišnje konferencije EURA-e. Na panel raspravi sudjelovali su predstavnici zajedničke programske inicijative Urbana Europa i predstavnici EURA-e. Urbana Europa ima za cilj koordinaciju istraživanja i bolje korištenje europskih javnih sredstava kako bi se urbana područja pretvorila u centre inovacija i razvijene tehnologije, ekološki orijentirane i inteligentne sustave u kojima bi se smanjio ekološki otisak i poboljšali uvjeti za klimatsku neutralnost te u kojima bi se osigurala socijalna kohezija i integracija. Budući da su ciljevi EURA-e usmjereni na promicanje znanosti i istraživanja, kao i na edukaciju javnosti što se ostvaruje održavanjem tribina iz različitih disciplina na kojima se razmjenjuju informacije o nalazima istraživanja o gradovima, u okviru panel rasprave dogovorena je buduća jača suradnja dviju mreža u urbanim istraživanjima i inzistiranje na davanju zajedničkih preporuka i smjernica Europskoj komisiji u poticanju pojedinih tema iz područja urbanih istraživanja.

Cilj ove konferencije bio je prikupiti relevantne znanstvene teze i rezultate istraživanja za poticanje daljnje rasprave o europskoj urbanoj budućnosti. Svrha toga je da se dobivena saznanja u upravljanju gradovima počnu primjenjivati u praksi kako bi se sami gradovi mogli efikasnije nositi s izazovima u upravljanju. Primjena u praksi novih oblika upravljanja u gradovima i korištenje onih javnih politika koje se tiču gospodarske konkurentnosti i društvene kohezije, tehnoloških aspekata gospodarenja energijom i zaštitom okoliša u gradovima i drugih relevantnih javnih politika udovoljava zahtjevu da se primjenjuju politike koje integriraju različite interese heterogenih urbanih središta s ciljem postizanja rasta različitim mjerama koje objedinjuju konkurentnost i odgovornost za uravnotežen razvoj.

Konferencija udruženja EURA postigla je svoje ciljeve jer su na konferenciji prezentirani teorijski i metodološki radovi, ali i radovi u kojima su prikazane komparativne analize, studije slučajeva i prvi rezultati provedenih istraživanja koje su predstavili istraživači iz dvadesetak europskih zemalja,

ali i drugih dijelova svijeta. Na nekoliko mobilnih radionica koje su se održavale širom Beča sudionici konferencije mogli su dodatno razmijeniti svoja mišljenja, iskustva i planove za nova istraživanja urbane budućnosti.

EURA organizira godišnje konferencije, a sljedeća će se održati od 3. do 6. srpnja 2013. na Sveučilištu Twente (*University of Twente*), u Enschedeu u Nizozemskoj. Tema konferencije je „Gradovi kao rasadnici inovacija“ (*Cities as Seedbeds of Innovation*).

Literatura

Costanza, Robert, Ralph d'Arge, Rudolf de Groot, Stephen Farber, Monica Grasso, Bruce Hannon, Karin Limburg, Shahid Naeem, Robert V. O'Neill, Jose Paruelo, Robert G. Raskin, Paul Sutton i Marjan van den Belt, 1997, "The value of the world's ecosystem services and natural capital", *Nature*, 387(15), str. 253-260.

Kidokoro, Tetsuo, Junichiro Okata, Shuichi Matsumura i Norihisa Shima, ured., 2008, *Vulnerable Cities: Realities, Innovations and Strategies*, Heidelberg: Springer-Verlag GmbH.

Register, Richard, 1987, *Ecocity Berkeley: Building Cities for a Healthy Future*, Berkeley, CA: North Atlantic Books.

United Nations, 2012, "World Urbanization Prospects, The 2011 Revision, Highlights", United Nations publications, br. ESA/P/WP/224, New York, NY: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, http://esa.un.org/unup/pdf/WUP2011_Highlights.pdf (pristupljeno 5. listopada 2012.).

Dubravka Jurlina Alibegović
Ekonomski institut, Zagreb